

עב דין נושאי המטה והמנחמים והמלוים, וכו' ה' סעיפים:

א. "נושאי המטה ותלופיהו" (א) ותלופי תלופיהו, בין אותם שהם לפני המטה בין אותם שהם
לאחריה, מאחר שלמטה צדף (ב) (ג) בהם, פטורים, ושאר המלוין את המטה שאין למטה צדף
בהם (ח' תיבנים: ב. * אין מוציאין (ה) את המטה סמוך (ז) לקריאת שמע, שאין שהות להוציא
וילקברו קדם (ו) שיגיע זמן קריאת שמע, ואם (י) התחילו להוציא (ח) אין (א) מפסיקין כדי לקרות:
ג. "העם העוסקים בהספד, בזמן שהמטה משל לפניהם (א) * נשמטים אחד אחד וקורין
(י) ומתפללין, אין המטה משל לפניהם, הם קורין ומתפללין והאונן יושב (י"א) ודומם: ד. * קברו
את המטה ותזרו האבילים לקבל מנחומין, * וכל העם הולכין אחריהם ממקום הקבר למקום
שעומדים שם האבילים לעשות שורה לקבל מנחומין, אם יכולים העם להתחיל "וילגמו אפלו
פסוק אחד קדם שיגיעו לשורה (י"ב) יתחילו, ואם לאו לא יתחילו, הגה * אם (י"ג) יש (ד) שהות * ביים
לקרות אחד כך (בית יוסף בשם הרמב"ם): ה. "העומדים בשורה לנחמו, הפנימים שרואים פני האביל
פטורים, והתענינים שאינם רואים פני האביל תיבנים:

שערי תשובה

בשבות יצאב חלק ב סימן קפח לענין מה בראש חודש אין מתפלל מוסף אם כבר
עבר שבוע שעות על היום, ובכרפי יוסף ביוצא דעה סימן שמא חולק עליו, ענין שם.
והנבאר בהלכות תפילה:

להתפלל ולקבר, דעקר בדברי הראב"ד ענין שם. עק"ז סימן זה סעיף קטן א דר"ק:

(ב) בהם, פרוש, שיש חבורות מוקנים לכהן, ולא כלבדש שפרש דהינו הסמוכים למטה, מכן אברהם. כתב ר"י, אף על פי שיש שהות לאחרונים לקרא בעוד שנושאים
הראשונים אפלו הכי פטורין מפני דלפעמים נמלכין ונוהגין להם לשאת ולפיקר אין להם להתחיל, עלת תמיד: (ג) לקריאת שמע, משמע, דאפלו סמוך לקריאת
שמע של ערבית נמנוגין כל הילול נמי אין מוציאין. והרב רפנו יונה כתב דאין להחמיר בקריאת שמע של ערבית, וכן כתב מהר"ם אברהם, דאם לא יקפדוהו היום יעבר
על לא תלין, אם הוא מפלג המנחה ולמנחה קרא קריאת שמע ויקפדו אחר כך, ענין סימן זה, מכן אברהם: (ד) מפסיקין, ואפלו התחילו בחד דקטני זמן קריאת
שמע אין מפסיקין, פרי תרשי: (ה) יתחילו, ויקראו מה שיוכלו, ב"ח: (ו) שהות, ואם לאו יקראו קריאת שמע קדם, בינן שצדק לא להתחיל במצות מנחומין, מכן אברהם:

באור הלכה

ב * אין מוציאין וכו' שאין שהות וכו'. רוצה לומר, דהאי סמוך דקאמרין
הכא אין פרוש כמו סמוך למנחה דבסימן רלב שהוא חצי שעה, אלא פרוש
כדי שהות להוציא ולקברו קדם שיגיע זמן התחלת קריאת שמע, שהוא
משמיר את חבורי ארבע אמות (מלמדי רבנו יונה ובית יוסף): ג * נשמטין
אחד אחד וכו'. ענין במשנה ברוכה. ולכאורה משמע דאפלו אם על ידי זה
יעבר בחורף כך זמן קריאת שמע גם כן אין לחוש, דהרי כבר התחילו לעסוק
במצוה ופטורין מן המצוה, אף שהמצוה השנייה חמורה ממנה הרבה, וכדמוכח
בסעיף קטן ד במגן אברהם, וענין בפר מגדים שם, וענין בפר תרשי, וצריך
עיון: ד * קברו את המטה וכו' אם יכולים וכו'. אף על גב דבסעיף ב
איתא דאין מוציאין מיד אלא אם כן יש שהות לקברו קדם, אידי שחשבו
מתחלה שיהיה שהות ואחר כך אין שהות, והכי איתא בירושלמי: * וכל
העם הולכין אחריהם, יש לדקדק, שהרי פסוק ראשון לכלי עלמא אסור
לקרותו מהלך, במבאר לעיל סימן סג סעיף ג, ואם כן היכי משכחת לה שיהא
שהות לקרותו עד שלא יגיעו לשורה, דהרי אף על פי שהוא רחוק קצת מכל
מקום הרי אסור לקרות בהליכה. ובשלמא אם נאמר דמירי בשאין שהות
לקרא אחר כך, וכמו שכתב בסמוך, נחא, אכל לפי מה שכתוב בהג"ה
קשה, אחר כך מצאנו קשה זו בספר מאמר מרדכי וכתב על זה, ולמאן יש
לומר דרוצה לומר, אם הוא ברחוק קצת ששם שיגיע האביל לשם יכולים
לעמד בפסוק ראשון ולהיות עם האביל לשורה ביחד, וכגון שמשערים בהליכת
האבילים שיגיעו טרם שיגיעו הם לשורה, עד כאן לשונו: * אם יש
שהות וכו'. ענין במשנה ברוכה מה שכתבנו בינן וכו', כן כתב מכן אברהם.
וענין בפר מגדים שכתב דמשמע מאן דהעוסק במצוה אפלו במצוה דרבנן
שוב אין לו לספק אפלו למצוה דאורייתא, וצריך עיון מגין לו זה, עד כאן
לשונו: * ביים לקרות אחד כך. ענין בהגהות מהר"ח מה שכתב על הג"ה
זו, וגם בספר מאמר מרדכי מפקפק על הג"ה זו וכתב דמדברי הרמב"ם אין

באר היטב

חולק וסבירא לה דאין צריך לחזור ולקרות, ופסק עלת תמיד לענין פרכות של
קריאת שמע נקטינן דבכרי הפסל דקומא לן ספק פרכות להקל, וכן פסק פרי תרשי
דלקריאת שמע יש לחוש לדברי הרמב"ם אבל אם בפר או התפלל אינו חוזר
להתפלל ולקבר, דעקר בדברי הראב"ד ענין שם. עק"ז סימן זה סעיף קטן א דר"ק:

(ב) בהם, פרוש, שיש חבורות מוקנים לכהן, ולא כלבדש שפרש דהינו הסמוכים למטה, מכן אברהם. כתב ר"י, אף על פי שיש שהות לאחרונים לקרא בעוד שנושאים
הראשונים אפלו הכי פטורין מפני דלפעמים נמלכין ונוהגין להם לשאת ולפיקר אין להם להתחיל, עלת תמיד: (ג) לקריאת שמע, משמע, דאפלו סמוך לקריאת
שמע של ערבית נמנוגין כל הילול נמי אין מוציאין. והרב רפנו יונה כתב דאין להחמיר בקריאת שמע של ערבית, וכן כתב מהר"ם אברהם, דאם לא יקפדוהו היום יעבר
על לא תלין, אם הוא מפלג המנחה ולמנחה קרא קריאת שמע ויקפדו אחר כך, ענין סימן זה, מכן אברהם: (ד) מפסיקין, ואפלו התחילו בחד דקטני זמן קריאת
שמע אין מפסיקין, פרי תרשי: (ה) יתחילו, ויקראו מה שיוכלו, ב"ח: (ו) שהות, ואם לאו יקראו קריאת שמע קדם, בינן שצדק לא להתחיל במצות מנחומין, מכן אברהם:

משנה ברוכה

א (א) ותלופי תלופיהם. אף על פי שיש שהות לאחרונים לקרא
בעוד שנושאים הראשונים, אפלו הכי פטורין, מפני דלפעמים
נמלכין ונוהגין להם לשאת ולפיקר אין להם להתחיל: (ב) בהם. כגון
(א) בעיר שיש בה חבורה המוקנת לכהן, וכל בני החבורה מתלפין לשאת
לפי שכלם תפצים לזכות בו, כלם פטורים מקריאת שמע לפי שהם
טרודים טרדת מצוה, ואפלו הרחוקים מהמטה. (א) ובמקום שאין חבורה
המוקנת לכהן, הסמוכין למטה פטורין, לפי שדרך לזכותם בהמצוה
כשיכבדו שם הנושאים, אכל הרחוקים מהמטה תיבין: (ג) תיבנים.
בקריאת שמע ואף על פי (א) שהלית המטה הוא בכלל זמירות חסדים וגמילות
חסדים הוא מן התורה, מכל מקום הם אינם טרודים כלל ויכולין לקרות פסוק
ראשון בכונה ובשמירה, והשאר פשהם מהלכין, אכל פטורין מתפלה, כמו
שכתוב סימן קו: ב (ד) אין מוציאין וכו'. ואם (א) כבר הגיע זמן
קריאת שמע, יש להם להתאחר זמן שיוכלו לשער שכבר התפללו רב
הקהל, (א) וגם שנושאי המטה כבר קראו והתפללו: (ח) את המטה.
אפלו (א) אדם תשוב, דלענין זה ליכא בזמנו אדם תשוב להקל על ידי
זה: (ו) שיגיע זמן וכו'. מסתימת לשונו משמע דכן הדין בקריאת
שמע של ערבית. ודרינא (א) הסכימו האחרונים להקל בשל ערבית, לפי
שאם לא יקברו היום יעבר על לא תלין, (א) ואף שיוכל כלילה לקבר
אחר שיקרא קריאת שמע ויתפלל, על כל פנים יעבר על מצות עשה
כי קבור תקברנו ביים ההוא אם לא יקברנו קדם שקיעת החמה, ואם
נזדמן שנשתתה הוצאת הקבורה עד שתשכה, (א) ימתינו מלהוציא עד
שיתפללו הקהל מצריב: (ז) התחילו להוציא. אפלו (א) אחר שהגיע
זמן קריאת שמע: (ח) אין מפסיקין. פרוש, העם הצריכין לשאת
המטה, אפלו (א) אם יעבר על ידי זה זמן קריאת שמע, דקבוצת מתים
דבר תורה, אכל (א) אלו שאין למטה צדף בהם תיבין לקרות תכף (א) אף על פי שיש צדף עוד שהות: ג (א) נשמטים. שאי אפשר שיקראו
כאן אצל המטה, משום לענין לרש: (י) ומתפללין. (א) והרבה פוסקים חולקין וסבירא להו דהקלו לענין תפלה במת משל לפניהם, בינן שהתפלה
הוא דרבנן. ונראה דלענין תנן הספדן בודאי יש לסמך להקל בזה שלא יצטרך להפסיק לתפלה, דאפלו לענין קריאת שמע יש אומרים דהוא
פסוק בזה, ענין בסור ובית יוסף: (יא) ודומם. ואין עונה אחריהם כלום, משמע שנתבאר בסימן עא: ד (יב) יתחילו. ויקראו (א) כל מה
שיוכלו: (יג) יש שהות. אכל אם יעבר זמן קריאת שמע יקראו קריאת שמע תחלה, (א) בינן שצדק לא להתחיל במצות מנחומין:

שער הציון

א (א) עלת תמיד: (ב) להם המדות וכן אברהם: (ג) שלחן ערוך הגר"י: ב (ד) פרי מגדים: (ה) מוכח ממלמדי רבנו יונה: (ו) בית יוסף ופ"ז: (ז) מכן
אברהם (ואלה דבה ושאר אחרונים: (ח) שלחן ערוך הגר"י ובספר מכן אברהם: (ט) מוכח מכן אברהם: (י) פרי תרשי ושאר אחרונים: (יא) פרי מגדים: (יב) בית יוסף:
(יג) עלת תמיד: ג (טו) רמב"ם פתחת הקדש וטור יורה דעה וכן אברהם (ואלה דבה, וגם במבאר הגר"א מציד מן הלכה: (טז) ד רב אפרים: (יז) מכן אברהם:

א ברכות יו. ב למירוש
הרמב"ם שם והטור.
ג שם בבבבא יט.
ד רבנו יונה והרא"ש
על פי הירושלמי. ה שם
בבבבא. ו רבנו יונה שם.
ז שם יו יט. ח מהר"י
אבהו. ט שם יו יט
וכתנא קמא.